

עניינים תוכן:

- נושא הסמינר: 3
תקציר: 3
פרק א: דיון תיאורטי – אומה, לאומיות וסכסוכים בינלאומיים: 4
א. אומה (Nation): 4
א. לאומיות (Nationalism): 4
א. סכסוכים בינלאומיים (International Conflicts): 5
פרק ב: סקירה היסטורית - הנסיבות והרקע לפיצול העם הקוריאני: 6
ב. הכיבוש היפני ונסיקת הלאומיות התרבותית-קוריאנית: 6
ב. פיצול העם הקוריאני: 7
ב. מלחמת קוראה: 9
פרק ג: הבדלי אידיאולוגיה: 11
ג. האידיאולוגיה הצפון קוריאנית: 12
ג. האידיאולוגיה הדרום קוריאנית: 13
פרק ד: יחסי הקוריאיות - בין נורמליזציה להנצחת הסכסוך: 16
ד. מדיניות 'אור השמש' (Sunshine Policy): 17
ד. המשך הסכסוך וניהולו: 19
פרק ה: סיכום ומסקנות – האם תתכן אידיאולוגיה לאומית אחת? 20
ביבליוגרפיה: 22

נושא הסמינר:

צפון קוריאה ודרום קוריאה: שתי מדינות לעם אחד. האם תיתכן אידיאולוגיה לאומית אחת?

תקציר:

העבודה הסמינריונית כפי שתוצג כדלהלן נכתבה במסגרת הקורס "לאומיות, אתניות וסכסוכים בינלאומיים". בחרתי להשתמש במונחים התיאורטיים שנלמדו במהלך הקורס וליישם על המקרה הבוחן בחצי האי הקוריאני שמציג סוגיה לאומית ואתנית שהמתבטאת בפיצול מדיני שאף שודרג לסכסוך ארוך שנים בין שתי המדינות הקוריאניות. בהתאם לזאת, הסמינר נכתב באופן שיעניק התבוננות אמפירית על שתי הישויות המדיניות שקיימות בחצי האי הקוריאני לעם אחד בעל מאפיינים אתניים ותרבותיים זהים. עם סיום הכתיבה, ולאחר גיבוש הממצאים העיוניים שאסוף במהלך הכתיבה, אוכל לערוך תשובה לשאלת המחקר.

ראשית, בחרתי לבצע תחום כרונולוגי במטרה למקד ולצמצם את הדיון בהתאם לסוגיית הלאומיות הקוריאנית והסכסוך הבין-מדינתי בין שתי היחידות הפוליטיות. על כן, על הציר ההיסטורי אסמן את תחילת הדיון משנת 1910 עת חדירת הקולוניאליזם היפני ואסיים הדיון עד שנה הנוכחית 2021.

הכתיבה תעשה באמצעות שיטת מחקר עיונית ואיכותנית ובכללה זה ניתוח טקסטים. בין השאר, אקרא ואסקור ספרות היסטורית וספרות מחקרית כפי המתבטאים במאמרים אקדמיים וכתבי עת מחקריים שדנו בסוגיה הקוריאנית. מכיוון שהספרות המחקרית בישראל מיעטה לחקור אודות מקרה הבוחן הנדון בענייננו זה, הכתיבה נערכה ועובדה בעזרת מקורות מחקריים באנגלית. הטקסטים, קריאתם, ניתוחם ועיבודם לתוך הסמינר יצרו ארבעה פרקים ובתוכם תתי-פרקים המתכתבים עם נושא הדיון הרלוונטי.

הפרק הראשון ישמש תשתית תיאורטית בהתאם לנושאים האקדמיים שנדנו במהלך הקורס. הווה אומר, תחילתו של סמינר יוקדש לתיאוריה ובכללה אעניק פרושים למונחים: אומה, לאומיות, לאומיות תרבותית, לאומיות אזרחית וסכסוכים במערכת הבינלאומית. פרק שני יפנה זרקור שיסקור באופן היסטורי את נסיקתה של הלאומיות התרבותית של הקוראנים כפי שהתבטאה בשנות הקולוניאליזם היפני ועד לכרסום לאומיות זו עקב הפיצול הפוליטי. בתוך שכך, אבחן את הנסיבות והרקע לפיצול העם הקוריאני לשתי מדינות ובאיזה אופן הדרדרו שתי המדינות הצעירות כבר בתחילת דרכן העצמאית להפעלת עוצמה צבאית. הפרק השלישי ידגים את הבדלי האידיאולוגיות שעוצבו וגובשו במדינות הקוריאניות במהלך שנות עצמאותן. בין השאר, אנתח את האידיאולוגיה הלאומית-אזרחית שהתפתחה בין שני חלקי העם וזו למעשה מהווה שורש הסכסוך והמכשול לאיחוד פוליטי. בפרק רביעי, אניח אירועים משמעותיים שהתקיימו במסגרת היחסים העדינים שהתפתחו בין שתי הקוריאיות, חרף ההבדלים התהומיים בין שתי הגישות הלאומיות. בה בעת, אסקור את אופן ניהול הסכסוך באמצעים בלתי מזויינים, לרבות מדיניות 'אור השמש' והכיצד כל צד מנציח הסכסוך מתוך התעקשות להיצמד לעקרונותיהן של לאומיות אזרחית ופוליטית שהתעלו על תחושת הקולקטיב של הלאומיות הקוריאנית האתנית והתרבותית. לאחר שאבצע את שלושת הסקירות הנדרשות, לרבות תיאורטית, היסטורית ומחקרית אגש לפרק החמישי והאחרון ובו אערוך סיכום אישי והסקת מסקנות שיאפשרו לענות בצורה מחקרית לשאלת המחקר שלשמה נכתבה עבודה סמינריונית זו.

פרק א: דיון תיאורטי – אומה, לאומיות וסכסוכים בינלאומיים:

עבודה במסגרת אקדמית מבוססת תחילה על יסודות תיאורטיים עליהם יונח מקרה הבוחן הקוריאני שעליו אכתוב במהלך שאר פרקי הסמינריון. בהתאם לסוגיית הזהות הלאומית של שתי המדינות הקוריאניות, בחרתי לכתוב סמינר זה על בסיסם של שלושה מונחים תיאורטיים מרכזיים: אומה, לאומיות וסכסוכים בין מדינותיים.

א.1. אומה (Nation):

המונח 'אומה' בעברית מקורו מהשפה הלטינית שמשמעותה – 'מקום לידה'. לפיכך, הטענה הכללית גורסת, כי אומה היא קהילה של בני אדם הדורשים חזקה על נכס מקרקעין שבו הם נולדו. דהיינו, אומות הן עמים שלהם יש מולדת בתחום טריטוריאלי מוגדר וברור. במסגרת קשר השייכות של עם למולדתו, חותרת האומה לקיים ישות פוליטית בתחום הטריטוריה. בכלל זה, האומה דורשת זכות להגדרה עצמית והחלת ריבונות על אדמת מולדתה ולמעשה מנכסת לעצמה האומה קיום מדיני ופוליטי באמצעות שליטה על גורלה באופן עצמאי. אי לכך, הייג ורופ מגדירים את המונח 'אומה' תוך כדי התבוננות על מרכיב פוליטי בלבד. להגדרתם, זכות קיומה והצדקתה של האומה לא דורש בהכרח מכנה משותף הכולל שפה, היסטוריה או מוצא אתני אחד, אלא הצדקת קיום האומה נובע מהדחף לקיים מסגרת מדינית וריבונית באופן עצמאי במולדת של אותה קבוצת אנשים. (הייג, רופ, 2011).

וסרמן מציג ניתוח אמוציונאלי להגדרת 'אומה'. על פי טענתו, אומה מתקיימת כאשר קיימים רגשות סולידריים בין קבוצה של בני אדם שמתקבצים לעם הנתון לגורל משותף. ולכן, בקרב עם קיימת התחושה הרגשית של חיים שיתופיים בתחום טריטוריאלי מוגדר, קרי: המולדת ובה פועל העם באמצעים פוליטיים, על מנת להבטיח את קיום החיים בצוותא. מלבד זאת, וסרמן גורס, כי בתוך האומה יש העדפה ברורה של הקולקטיב על פני האינדיבידואל. כל שכן, השמת כלל האומה במרכז על פני היחיד נובעת מתחושת הסולידריות של גורל אחד, לב אחד ושכל אחד של אותה קבוצת אנשים שנולדו באותה המולדת. לפיכך ובאם קיימים מרכיבים רגשיים של העם למולדתו, יש הצדקה בנוכחותה של האומה וזכות קיומה באופן עצמאי בטריטוריית המולדת. (וסרמן, 2007).

א.2. לאומיות (Nationalism):

דוקטרינה מודרנית שצמחה במאה התשע עשרה ונסקה במרוצת השנים עד היום. עקרון הלאומיות מציין תחילה את ההכרח בגיבושה ההומוגני של קבוצת אנשים בעלי פרמטרים משותפים, לרבות מוצא אתני, גזע, שייכות דתית, שפה, לשון, תרבות, מסורת והיסטוריה משותפת ארוכת שנים. כל מרכיבים משותפים אלה מעצבים תודעה מנטלית וזהות לאומית ואלו מצדיקות את קיומה של ישות מדינית שבינה לבין הזהות הלאומית קיים קשר אינטגרלי, קרי: מדינת לאום. כלומר, המדינה הריבונית היא תוצאה הומוגנית ופוליטית של התעוררות לאומית הקיימת בקרב לאום מסוים. טרם תקומתה של מדינת הלאום הריבונית, מקימה אותה קבוצת לאום קולקטיבית תנועה לאומית הפועלת לקדם האינטרסים הלאומיים. למשל, הציונית היא תנועה בעלת תוכן אידיאולוגי ולאומי שפעלה להקמת מדינת לאום לעם היהודי בארץ מולדתו ההיסטורית – ישראל. לפיכך, היעד הנכסף של הלאומיות הוא בטריטוריאליזם של הקולקטיב הלאומי במולדתו בזכותו של מכנה משותף. (בן-ישראל, 2004).